

behouden kan, en dat een geheel nieuwe volksformatie ook thans de noodzakelijke vrucht van zulk een geweldigen ommekeer moet zijn.

Maar hoe? M. H.! Alsof door nieuwe schepping een geheel nieuwe natie, van ons verleden los, op Holland's erve moest gevormd worden? O! ik weet het, zoo willen het onze radicalen: nieuw bouwen op het ledig erf waar door alles te sloopen, niets dan ruimte is overgebleven, — maar natuurlijk wie nog met ons aan een volk, als aan een levend wezen, gelooft, wijst dien eisch in naam der geschiedenis, in naam van het onuitdelgbaar volksleven af. Toch is daarmee nog niet genoeg gezegd. Want dit wil abt Brouwers ook niet. Ook hij wil de geschiedenis handhaven, en de nieuwe volksformatie op den wortel van het verleden doen ontkiemen. Alleen hij neemt dat verleden wat zeer oud. Gij gevoelt, de verleiding daartoe moest den Roomschen priester te machtig zijn. Er ligt een schijn van waarheid in, dat de nieuwe vorm van onzen staat, zoo ge op het aantal Catholieken let, meer op het Holland der Graven, dan op het Holland van Oranje gelijken zal. Er ligt tegenover het drijven van den modernen staat, een wondere kracht en ongelooflijke bekoring, in dat beroep op ons volksverleden. En daarom, het is aan Rome's volgeling te vergeven, dat hij, door vromen waan verleid, een oogenblik dien zoeten droom dorst droomen. Wij intusschen, min op droomen belust en meer naar werkelijkheid dorstend, zijn nog altijd van meening, dat de nieuwe volksformatie geen product van een eeuwenoud, maar van het jongstverleden zijn moet, en eischen dus, dat de nieuwe kleur die onze nationaliteit zal dragen, uit de elementen, die thans in ons volk aanwezig zijn, door de wrijving des levens zal worden gemengd.

Maar sterker nog dan tegen Rome's behendige practijk om een drietal eeuwen uit ons volksverleden uit te lichten, protesteert al wat in ons is, tegen het miskennen van ge-